

ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ:

Η επιθετική ή αναφορική μετοχή, έναρθη και σπανιότερα άναρθη, λειτουργεί ως επίθετο και προσδιορίζει ουσιαστικά. Δέχεται άρνηση ού, όταν εκφράζει κάτι το πραγματικό και σπανιότερα άρνηση μή, όταν εκφράζει κάτι το υποθετικό ή το υποκειμενικό.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ:

Η επιθετική μετοχή λειτουργεί στο λόγο ως:

α) Υποκείμενο:

π.χ.

- Ουδέποθ' ύμās **οί λέγοντες** ούτε πονηρούς ούτε χρηστούς ποιούσιν.
- **Το μέλλον** άδηλον πāsιν ανθρώποις.
(= **Το μέλλον** είναι άγνωστο σε όλους τους ανθρώπους.)

β) Αντικείμενο:

π.χ.

- Οί νόμοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ **συμφέρον** βούλονται.
- Πατέρα τίμα, **τὴν δὲ τεκοῦσαν** σέβου.
(= Να τιμάς τον πατέρα σου, να σέβεσαι **τη μητέρα σου**.)

γ) Κατηγορούμενο (η επιθετική μετοχή είναι πάντα έναρθη):

π.χ.

- Οὔτος ἦν ὁ **ἀδικήσας** καὶ **επιβουλεύσας** ἡμῖν.
- Οὔτος ἐστὶ ὁ **άρχων**.
(= Αυτός είναι ο **άρχοντας**.)

δ) Επιθετικός προσδιορισμός:

π.χ.

- Προσῆκει τοῖς νόμοις **τοῖς κειμένοις** πείθεσθαι.
- **Το νοσοῦν** σῶμα πυρετοῦς ἀπεργάζεται.
- (= **Το άρρωστο** σώμα ανεβάζει πυρετό.)

ε) Κατηγορηματικός προσδιορισμός (δεν αναλύεται σε αναφορική πρόταση):

π.χ.

- Πατηγύας προφαίνεται ἐλαύνων **ίδροῦντι** τῷ ἵππῳ.
- Οί Θηβαῖοι ἔπεμψαν τὸν ἄνδρα **ἐστεφανωμένον**.
(= Οι Θηβαῖοι ἔστειλαν τον ἄνδρα **στεφανωμένο**.)

στ) Παράθεση:

π.χ.

- Λύσανδρος παρέπλει εἰς Λάμψακον σύμμαχον **οὔσαν** Ἀθηναίων.
- Ἡμεῖς **οί λέγοντες**.
(= Εμεῖς **οι ρήτορες**.)

ζ) Επεξήγηση:

π.χ.

- Οὔτοι, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, **οί** ταύτην τὴν φήμην **κατασκευάσαντες**, οί δεινοί εἰσίν μου κατήγοροι.
- Ὁ ἀνήρ, ὁ **διώκων**, ἤκουεν.
(= Ο ἄνδρας, ο **κατήγορος** δηλαδή, άκουγε.)

η) Ονοματικός ετερόπτωτος ή εμπρόθετος προσδιορισμός:

π.χ.

- Πρὸς ἕκαστον **τῶν εἰρημένων** ἐνεχειρεῖ τι λέγειν ὁ Φίλιππος. [γενική διααιρετική]
- Διαιρεῖται εἰς δύο μέρη τὸ πλῆθος **τῶν οἰκούντων**, τὸ μὲν εἰς τοὺς γεωργούς, τὸ δὲ εἰς τὸ προπολεμοῦν μέρος. [γεν.περιεχομένου]
- Οί δὲ ἐναντίοι **τοῖς προδιδούσι** πέμπουσι Θουκιδίδην. [δοτ.αντικειμενική]
- Ἱστορεῖ τὴν Πλάτωνος **περὶ τῶν ὄντων** δόξαν. [εμπρόθ.αναφοράς]
- Ἀναξίβιος παραπλεύσας εἰς Πάριον πέμπει παρὰ Φαρνάβαζον **κατὰ τὰ συγκείμενα**. [εμπρόθ.συμφωνίας]
- Τοῦτο ἐστὶ **τῶν κηρυχθέντων**. [γενική κατηγορηματική κτητική]
(= Αυτή είναι **μια από τις διαταγές**.)

θ) Δοτική προσωπική:

π.χ.

- Φύσει δ' ὑπάρχει **τοῖς παροῦσι** τὰ τῶν ἀπόντων. [δοτ.προσωπική κτητική]

- Οὐκ ἐξιτὸν ἐστὶ τοῖς κλέπτουσι. [δοτική προσωπική ενεργούντος προσώπου]
(= Δεν είναι δυνατό στους κλέφτες να βγουν έξω.)

ΙΣΟΔΥΝΑΜΕΙ ΜΕ:

Ισοδυναμεί και αναλύεται σε δευτερεύουσα αναφορική ονοματική πρόταση.

Κατηγορηματική μετοχή

ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ:

Η κατηγορηματική μετοχή είναι πάντα άναρθρη, απαντά σε όλους τους χρόνους που έχουν μετοχή και αναφέρεται στο υποκείμενο ή στο αντικείμενο του ρήματος από το οποίο εξαρτάται. Δέχεται άρνηση **οὐ** και μεταφράζεται συνήθως με τα «ότι», «που» + οριστική ή με το «να» + υποτακτική :

π.χ.

- Ῥαδίως ἐξελεγχθήσεται **ψευδόμενος**. (= Εύκολα θα αποδειχτεί **ότι ψεύδεται**.)
- Ἐγὼ μὲν τοίνυν ἀπείρηκα **τρέχων**. (= Λοιπὸν ἐγὼ κουράστηκα **να τρέχω**.)

ΡΗΜΑΤΑ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ:

Με κατηγορηματική μετοχή συντάσσονται τα ρήματα:

α) *εἶμι, γίγνομαι, ὑπάρχω*. η μετοχή έχει θέση κατηγορούμενου, μεταφράζεται ως ρήμα, ενώ η μετάφραση του ρήματος παραλείπεται:

π.χ.

Προσευκόμενοι γίνονται τοῖς γονεῦσιν οἱ παῖδες. (= Τα παιδιά μοιάζουν στους γονείς.)

Ἦν οὖν καὶ ἐν ἐκείνοις πολλὰ **γιγνόμενα**. (= Γίνονταν λοιπὸν πολλὰ καὶ σ' ἐκεῖνα τὰ χρόνια.)

β) *δῆλός εἶμι* (= εἶμαι φανερός), *διαβιῶ / διαμένω* (= ζω κάπου μόνιμα), *διάγω / διαγίγνομαι* (= περνῶ τον καιρὸ μου), *οὐ διαλείπω* (= δε σταματῶ), *διατελῶ* (= εἶμαι συνεχῶς), *λανθάνω* (= μένω απαρατήρητος), *οἴχομαι* (= ἔχω φύγει), *τυγχάνω* (= συμβαίνει να εἶμαι, εἶμαι), *φαίνομαι / φανερός εἶμι* (= εἶμαι φανερός), *φθάνω* (= προφταίνω).

Τα ρήματα αυτά μπορεί να αποδοθούν με τροπικὸ επίρρημα και η κατηγορηματική μετοχή που εξαρτάται απο αυτά με ρήμα:

- *δῆλός εἶμι* (= φανερά)
- *διαβιῶ / διαμένω / διαγίγνομαι / διάγω / οὐ διαλείπω / διατελῶ* (= συνεχῶς)
- *λανθάνω* (= κρυφά)
- *οἴχομαι* (= γρήγορα, αμέσως)
- *τυγχάνω* (= τυχαία)
- *φαίνομαι / φανερός εἶμι* (= φανερά)
- *φθάνω* (= πρώτα, πρώτος).

π.χ.

Δῆλος ἦν **ἐπιθυμῶν** προσελθεῖν. (= **Επιθυμοῦσε φανερά να ἐρθεῖ**.)

Φανερός ἦν τοῖς νόμοις **λατρεύων**. (= **Φανερά υπηρετοῦσε τους νόμους**.)

Ἄλλ' αὐτοὶ φθήσονται τοῦτο **δράσαντες**. (= Ἄλλ' αὐτοὶ πρώτοι θα το κάνουν αυτό.)

γ) Ρήματα που σημαίνουν **έναρξη, λήξη, καρτερία, ανοχή, κάματο**, ὅπως *ἄρχω, ἄρχομαι, ἀπαλλάττομαι, ἀπολείπω, ἐπιλείπω* (= αφήνω), *λήγω, παύω, παύομαι, ὑπάρχω* (= αρχίζω πρώτος), *ἀνέχομαι, ἀπαγορεύω, κάμνω* (= κουράζομαι), *καρτερῶ, ὑπομένω* κ.τ.ό.:

π.χ.

Ἄρξομαι **διδάσκων** ἐκ τῶν θείων.

Παύσασθε περὶ τούτου **κατηγοροῦντες** ἀλλήλων.

Ἄλλὰ μὴ κάμης φίλον ἄνδρα **εὐργετῶν**. (= Μὴν κουραστεῖς να ευεργετεῖς)

δ) Ρήματα που σημαίνουν **αἴσθηση, γνώση, μάθηση, μνήμη** και τα **αντίθετά τους**, ὅπως *ἀγνοῶ, αἰσθάνομαι, ἀκούω, γινώσκω, ἐπίσταμαι, εὐρίσκω, ὀρῶ, περιορῶ* (= ἀδιαφορῶ, επιτρέπω), *μανθάνω, ἐνθυμοῦμαι, μέμνημαι, ἐπιλανθάνομαι* (= ξεχνῶ) κ.τ.ό.:

π.χ.

Αἰσθάνομαί τινος **παραβαίνοντα** τοὺς νόμους.

Μαζαῖος ἤκουσεν ἤδη **προσάγοντα** Ἀλέξανδρον.

Μέμνημαι τοιαῦτα **ἀκούσας** σου.

ε) Ρήματα που σημαίνουν **αγγελία, δείξη, έλεγχο**, ὅπως *(ἀν)αγγέλω, ἐπιδείκνυμι, ἀποδείκνυμι, δηλῶ, ἀποφαίνω,*

ἐλέγχω (= αποδεικνύω), παρέχω (= παρουσιάζω), φαίνω, φαίνομαι κ.τ.ό.:

Ἐπιδείξω Μειδίαν τουτονὶ μὴ μόνον εἰς ἐμὲ ἀλλὰ καὶ εἰς ὑμᾶς **ὕβρικόντα**.
Καὶ μὴν οὐδ' ἀκαίρως φανησόμεθα **μεμνημένοι** περὶ τούτων.

στ) Ρήματα που σημαίνουν **ψυχικό πάθος**, ὅπως ἀγανακτῶ, αἰσχύνομαι, ἄχθομαι, ἤδομαι (= ευχαριστιέμαι), χαίρω, λυποῦμαι, ὀργίζομαι, τέρπομαι, βαρέως φέρω κ.τ.ό.:

π.χ.

Ἀγανακτῶ **ὄρων** τὴν συκοφαντίαν ἄμεινον τῆς φιλοσοφίας φερομένην.

Καὶ ἐγὼ τοῖς καλῶς ἐρωτῶσι χαίρω **ἀποκρινόμενος**.

Παρατήρηση:

Μια μετοχή που εξαρτάται από ρήμα ψυχικού πάθους μπορεί να είναι και αιτιολογική. Είναι κατηγορηματική, όταν δηλώνει πράξη σύγχρονη προς αυτό που σημαίνει το ρήμα, και αιτιολογική, όταν δηλώνει πράξη προτερόχρονη:

π.χ.

Ἄλλ' ἤδομαι, ὦ Κλέαρχε, **ἀκούων** σου φρονίμους λόγους. [κατηγορηματική]

Καὶ μετεμέλοντο τὰς σπονδὰς **οὐ δεξάμενοι**. [αιτιολογική]

ζ) Τα ρήματα εὖ / καλῶς / δίκαια / κακῶς ποιῶ, χαρίζομαι, ἀδικῶ, νικῶ, περιγίγνομαι (= υπερτερώ), κρατῶ, ἠττῶμαι, λείπομαι (= υστερώ) κ.τ.ό. μεταφράζονται «με το να» + υποτακτική, «που» + οριστική ή «στο να» + υποτακτική:

π.χ.

Ἀδικεῖτε πολέμου **ἄρχοντες** καὶ σπονδὰς **λύοντες**. (= Ἀδικεῖτε **με το να αρχίζετε** πόλεμο και **με το να καταλύετε** τις συνθήκες ειρήνης.)

Εὖ γ' ἐποίησας **ἀναμνήσας** με. (= Καλά έκανες **που** μου το **θύμισες**.)

Καὶ τούτου οὐχ ἠττησόμεθα **εὖ ποιοῦντες**. (= Δε θα φανούμε κατώτεροι από αυτόν **στο να ευεργετούμε**.)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ:

Η κατηγορηματική μετοχή λειτουργεί στο λόγο ως:

α) **Κατηγορούμενο** στο υποκείμενο του συνδετικού ρήματος:

π.χ.

Ἦν γὰρ Περικλέους γνώμη πρότερον **νενικηκυῖα**.

β) **Κατηγορηματικός προσδιορισμός** στο υποκείμενο ή στο αντικείμενο του ρήματος:

π.χ.

Οἱ πολέμιοι ἤσθοντο τὸ ὄρος **ἐχόμενον**.

ΙΣΟΔΥΝΑΜΕΙ ΜΕ:

Ισοδυναμεί και αναλύεται σε δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση μόνο η κατηγορηματική μετοχή που εξαρτάται από ρήματα που σημαίνουν **αίσθηση, γνώση, μάθηση, μνήμη, δείξη, αγγελία, έλεγχο** και μεταφράζεται με το **ότι**.

Γενική παρατήρηση:

Αρκετά από τα ρήματα που συντάσσονται με κατηγορηματική μετοχή συντάσσονται και με απαρέμφατο, έχουν όμως διαφορετική σημασία. Τέτοια ρήματα είναι τα ακόλουθα:

ΡΗΜΑΤΑ	ΣΥΝΤΑΞΗ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
αἰδοῦμαι / αἰσχύνομαι	+ μετοχή (ντρέπομαι που) +απαρέμφατο (ντρέπομαι να)	Οὐ γὰρ αἰσχύνομαι μανθάνων . (= Διότι δεν ντρέπομαι που μαθαίνω) Αἰσχύνομαι εἰπεῖν τὰληθῆ. (= Ντρέπομαι να πω την αλήθεια) [από ντροπή δεν λέω την αλήθεια]
γινώσκω	+ μετοχή (γνωρίζω / καταλαβαίνω ότι) +απαρέμφατο (κρίνω ότι,	Ἦγνων ἐγγυὸς ὄντι Ἀλέξανδρον. (= Κατάλαβε ότι ο Αλέξανδρος ήταν κοντά) Ἀλέξανδρος ἔγνω διαβαίνειν τὸν Ἴστρον. (= Ο Αλέξανδρος

	αποφασίζω να)	αποφάσισε να διαβεί τον Ίστρο)
μανθάνω	+ μετοχή (μαθαίνω ότι) +απαρέμφατο (μαθαίνω να)	Ἔμαθον τὰς πόλεις σφῶν ὑπ' Ἀλεξάνδρου <u>ἐχομένας</u> . (= Ἔμαθαν ότι ο Αλέξανδρος κατείχε τις πόλεις τους) Ἔμαθον <u>ἀκοντίζειν</u> . (= Ἔμαθαν να ρίχνουν ακόντιο)
οἶδα	+ μετοχή (γνωρίζω ότι / που) +απαρέμφατο (ξέρω να, είμαι ικανός να)	Οὐδένα οἶδα <u>μισοῦντα</u> τοὺς ἐπαινοῦντας. (= Δε γνωρίζω κανέναν που να μισεί αυτούς που τον επαινούν) Ὀλύνθιοι ἴσασι τὸ μέλλον <u>προσορᾶν</u> . (= Οι Ολύθιοι ξέρουν να προβλέπουν το μέλλον)
ἐπίσταμαι	+ μετοχή (γνωρίζω καλά ότι) +απαρέμφατο (ξέρω καλά να)	Τοῦτον <u>ἐπίστασθε</u> ὑμᾶς προδόντα. (= Γνωρίζετε καλά ότι αυτός σας προδωσε.) <u>Τιμᾶν</u> ἐπίστασθε τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας. (= Ξέρετε καλά να τιμάτε τους γενναίους άνδρες)
φαίνομαι	+ μετοχή (είναι φανερό ότι, φανερά) +απαρέμφατο (δίνω την εντύπωση ότι)	Πάντων τῶν ἡλικίων <u>διαφέρων</u> ἐφαίνετο. (= Φανερά υπερείχε απ' όλους τους συνομήλικους) Γελοῖός σοι φαίνομαι <u>εἶναι</u> . (= Σου δίνω την εντύπωση ότι είμαι γελοῖος)

Επιρρηματική μετοχή

ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ:

Η επιρρηματική μετοχή είναι άναρθρη, λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός και εκφράζει τις επιρρηματικές σχέσεις του χρόνου, της αιτίας, του σκοπού, της υπόθεσης, της εναντίωσης, της παραχώρησης ή του τρόπου. Έτσι, μια επιρρηματική μετοχή μπορεί να είναι, αντίστοιχα, **χρονική, αιτιολογική, τελική, υποθετική, εναντιωματική, παραχωρητική, τροπική.**

Χρονική:

- απαντά σε όλους τους χρόνους (εκτός του μέλλοντα) και συνηθέστερα σε αόριστο
- δέχεται άρνηση οὐ και μή
- μεταφράζεται με χρονικούς συνδέσμους (όταν, αφού, μόλις, ενώ, ώσπου)
- συχνά συνοδεύεται από χρονικά επιρρήματα όπως: ἄμα (= συγχρόνως), ἐνταῦθα (= τότε), εὐθύς, ἤδη, μεταξύ κ.α.
- δηλώνει το προτερόχρονο ή το σύγχρονο (σπάνια το υστερόχρονο) σε σχέση με την πράξη του ρήματος της πρότασης στην οποία ανήκει
- ισοδυναμεί και αναλύεται σε δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση.

π.χ. Ἀρταξέρξου βασιλεύοντος Κύρος ἐπὶ Σοῦσα ἐστράτευσεν.
(= Ὄταν ο Αρταξέρξης ήταν βασιλιάς, ο Κύρος εκστράτευσε ενάντια στη Σούσα.)

Αιτιολογική:

- απαντά σε όλους τους χρόνους (σπάνια σε μέλλοντα)
- δέχεται άρνηση οὐ
- μεταφράζεται με αιτιολογικούς συνδέσμους (γιατί, διότι, επειδή)
- συχνά συνοδεύεται με τους προσδιορισμούς διὰ ταῦτα, διὰ τοῦτο, ἐκ τούτου, οὕτως

- δηλώνει:

α) αντικειμενική αιτιολογία

Συχνά συνοδεύεται με τα μόρια ἄτε (δή), οἶον (δή), οἶα (δή).

Μεταφράζεται επειδή πράγματι.

β) υποκειμενική αιτιολογία

Συχνά συνοδεύεται από το μόριο ὡς

Μεταφράζεται με την ιδέα ότι, επειδή κατά τη γνώμη μου.

γ) υποθετική ή ψευδή αιτιολογία

Συνοδεύεται πάντα από το μόριο *ὡσπερ*.

Μεταφράζεται σαν *να, λες και*.

Ισοδυναμεί και αναλύεται με δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση.

π.χ. Ἡ δὲ βουλή ἤσυχίαν εἶχεν, **ὄρῳσα** καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις ὁμοίους Σατύρω.

(= Και οι βουλευτές παρέμεναν αδρανείς, **γιατί έβλεπαν** ότι και αυτοί που βρίσκονταν κοντά στο κιγκλίδωμα, [ήταν] όμοιοι με το Σάτυρο.)

Τελική:

- απαντά σε χρόνο μέλλοντα
- δέχεται άρνηση *μη*
- δηλώνει σκοπό
- ακολουθεί συνήθως ρήματα κίνησης
- μεταφράζεται με τελικό σύνδεσμο (*για να, με σκοπό να*)
- συχνά συνοδεύεται με το μόριο *ὡς* και δηλώνει σκοπό υποκειμενικό
- αναλύεται με δευτερεύουσα επιρρηματική τελική πρόταση.

π.χ. Ἐπεμψε Θεόπομπον τὸν Μιλήσιον ληστήν εἰς Λακεδαίμονα **ἀπαγγελοῦντα** τὰ γεγονότα.

(= Ἐστειλε τον Θεόπομπο τον Μιλήσιο ληστή **για να αναγγείλει** τα γεγονότα.)

Υποθετική:

- απαντά σε κάθε χρόνο εκτός του μέλλοντα
- δέχεται άρνηση *μη*
- μεταφράζεται με τον υποθετικό σύνδεσμο (*αν, εάν, σε περίπτωση που*)
- δηλώνει την προϋπόθεση κάτω από την οποία μπορεί ή θα μπορούσε να συμβεί αυτό που δηλώνει το ρήμα της πρότασης (το δυνατό στο παρόν και στο μέλλον και το δυνατό στο παρελθόν)
- συχνά το ρήμα της πρότασης εκφέρεται με δυνητική ευκτική, δυνητική οριστική ή δυνητικό απαρέμφατο, με οριστική μέλλοντα ή με ρήμα που σημαίνει δυνατότητα.
- αναλύεται με δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση.

π.χ. Οὐκ ἔστιν ἡμῖν **μη νικῶσι** σωτηρία.

(= **Αν δεν νικήσουμε**, δεν υπάρχει σωτηρία για μας.)

Εναντιωματική:

- απαντά σε κάθε χρόνο εκτός του μέλλοντα
- δέχεται άρνηση *οὐ*
- μεταφράζεται με εναντιωματικό σύνδεσμο (*αν και, ενώ, παρόλο που*)
- συχνά συνοδεύεται για έμφαση από τα: *καί, καίπερ, καίτοι, πάνυ, καὶ ταῦτα*
- στην κύρια συχνά υπάρχουν τα: *εἶτα, ἔπειτα*
- δηλώνει αντίθεση - εναντίωση προς τη σημασία του ρήματος
- αναλύεται με δευτερεύουσα επιρρηματική εναντιωματική πρόταση.

π.χ. Ὁ μέντοι Ἀγησίλαος ἐκείνους **καίπερ ὄρων** οὐκ ἐδίωκεν.

(= **Αν και τους αντιλήφθηκε** ο Αγησίλαος, δεν τους καταδίωξε.)

Παραχωρητική:

- απαντά σε κάθε χρόνο εκτός του μέλλοντα
- δέχεται άρνηση οὐ
- μεταφράζεται με παραχωρητικό σύνδεσμο (και αν, ακόμη και αν, και αν ακόμη)
- συχνά συνοδεύεται από τα: καί, μηδέ, οὐδέ
- δηλώνει παραχώρηση προς τη σημασία του ρήματος
- αναλύεται με δευτερεύουσα επιρρηματική παραχωρητική πρόταση.

π.χ. **Καὶ ἀποστάσα** πόλις ἀφίξεται εἰς σύμβασιν.
(= **Και** **ας αποστατήσῃ** ἡ πόλις **θα** ἐρθεῖ σε συμφωνία.)

Τροπική:

- απαντά σε χρόνο συνήθως ενεστώτα
- δέχεται άρνηση οὐ
- μεταφράζεται:
α) αν δεν έχει άρνηση με τροπικό επίρρημα ή με τροπική μετοχή της νέας ελληνικής (με κατάληξη δηλαδή -οντας ή -ώντας) ή με το καθώς + ρήμα.
β) αν έχει άρνηση με τη φράση: χωρίς να + ρήμα
- **δεν αναλύεται σε δευτερεύουσα πρόταση.**

π.χ. Εἰσὶ δὲ τινες τῶν Χαλδαίων, οἱ **ληζόμενοι** ζῶσιν.
(= Υπάρχουν μερικοί από τους Χαλδαίους που ζουν **ληστεύοντας**.)

Απόλυτη μετοχή

ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ:

Απόλυτη είναι η μετοχή της οποίας το υποκείμενο είναι λέξη που δεν έχει άλλη συντακτική θέση στην πρόταση, αλλά λειτουργεί αποκλειστικά ως υποκείμενο της μετοχής. Η απόλυτη μετοχή τίθεται σε πτώση γενική (γενική απόλυτη) ή αιτιατική (αιτιατική απόλυτη).

Με γενική απόλυτη εκφέρεται κάθε επιρρηματική μετοχή προσωπικού ρήματος, εκτός της τελικής:

π.χ.
Κρέοντος **βασιλεύοντος** οὐ μικρὰ συμφορὰ κατέσχε Θήβας. [χρονική]
Ἀποπλεῖ οἴκαδε **καίπερ** μέσου χειμῶνος **ὄντος**. [εναντιωματική]
Κῦρος δ' οὖν ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὄρη οὐδενὸς **κωλύοντος**. [τροπική]
Χρημάτων **δεομένης** τῆς Σπάρτης πρὸς πόλεμον, ἐπορεύθη ὁ Ἀγησίλαος εἰς Αἴγυπτον. [αιτιολογική]
Κολαζόντων ὑμῶν τοὺς ἀδικοῦντας ἔσονται οἱ νόμοι καλοὶ καὶ δίκαιοι. [υποθετική]
Ν.Ε.: **Ξημερώνοντας** τ' Ἀγιαννίου, λάβαμε τὴ διαταγὴν νὰ κινήσουμε πάλι μπροστά. [χρονική]

Με αιτιατική απόλυτη εκφέρεται η μετοχή απρόσωπων ρημάτων ή εκφράσεων.

Η μετοχή αυτή τίθεται σε αιτιατική ουδέτερου γένους ενικού κυρίως αριθμού. Η απόλυτη μετοχή σε αιτιατική είναι κυρίως εναντιωματική και σπανιότερα χρονική, αιτιολογική ή υποθετική. Οι πιο συνηθισμένες μετοχές σε αιτιατική απόλυτη είναι οι ακόλουθες:

ἄδηλον ὄν	εἰρημένον	πρέπον
ἀδύνατον ὄν	ἔξον	προσῆκον
αἰσχρὸν ὄν	μέλον	προσταχθὲν
γεγραμμένον	μεταμέλον	προστεταγμένον
δέον / δεῆσον	μετόν	ῥάδιον ὄν
δίκαιον ὄν	οἶόν τε ὄν	τυχόν
δόξαν / δόξαντα	παρασχόν	ὑπάρχον
δυνατὸν ὄν	παρόν	χρεῶν

π.χ.
Ἐξόν μοι ἴσον λαμβάνειν οὐκ ἐλάμβανον. [εἰ καὶ ἐξῆν: εναντιωματική με Υ: λαμβάνειν]

Παρεκλείδονται κραυγῆ σὺκ ὀλίγη χρώμενοι, **ἀδύνατον** ὄν ἐν νυκτὶ ἄλλω τῷ σημῆναι. [ἐπεὶ **ἀδύνατον** ἦν: αιτιολογική με Υ: σημῆναι]

Παρατήρηση:

Ὡς αιτιατική ἀπόλυτη ἀπαντά, σπάνια, αιτιολογική μετοχή **προσωπικού** ρήματος συνοδευόμενη ἀπὸ τὰ μόρια *ὡς* ἢ *ὥσπερ*:

π.χ.

Τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσιν ὡς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλίαν ἀσκησινούσαν τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν.

Ανάλυση μετοχῆς σε δευτερεύουσα πρόταση

Οι μετοχές αναλύονται σε ισοδύναμες δευτερεύουσες προτάσεις:

- α. η επιθετική μετοχή σε δευτερεύουσα αναφορική πρόταση,
- β. η κατηγορηματική μετοχή σε δευτερεύουσα ονομαστική ειδική πρόταση και
- γ. η επιρρηματική μετοχή σε αντίστοιχη δευτερεύουσα επιρρηματική πρόταση.

Παρατήρηση:

Η κατηγορηματική μετοχή αναλύεται σε δευτερεύουσα πρόταση **μόνο** **ὅταν** εξαρτάται ἀπὸ ρήματα που σημαίνουν **αἴσθησις, γνώσις, μάθησις, μνήμη, δείξις, ἀγγελία, ἔλεγχος** και μεταφράζεται με **τούτι**.

Δεν αναλύονται οι τροπικές και οι λοιπές κατηγορηματικές μετοχές.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΠΙΘΕΤΙΚΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ

• **ἐναρθρη**

Αναλύεται σε αναφορική πρόταση, που εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **ὅς, ἥ, ὃ** στο γένος και τον αριθμό της μετοχῆς, ἀλλὰ σε ονομαστική πτώση γιατί η αντωνυμία θα λειτουργεῖ ὡς υποκείμενο στο ρήμα της αναφορικής πρότασης. Στην κύρια υποκαθιστούμε τη μετοχή με δεικτική αντωνυμία (*ἐκεῖνος, οὗτος*) στο γένος, αριθμό και πτώση της μετοχῆς.

• **ἀναρθρη**

Αναλύεται σε αναφορική πρόταση, που εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **ὅς, ἥ, ὃ** σε ονομαστική και στον αριθμό και το γένος του ὅρου που προσδιορίζει η αναφορική πλέον πρόταση.

Το ρήμα της αναφορικής πρότασης μπαίνει στον ἴδιο χρόνο με την μετοχή και την κατάλληλη ἐγκλίση ἀνάλογα με τους κανόνες εκφοράς της αντίστοιχης πρότασης.

π.χ.

- α. Αἱ πόλεις διοικοῦνται τοῖς νόμοις **τοῖς κειμένοις**. = Αἱ πόλεις διοικοῦνται τοῖς νόμοις **τούτοις οἱ κείνται**.
- β. Ἄπαντες γινώσκομεν **τὰ ὑφ' ὑμῶν ἐψηφισμένα**. = Ἄπαντες γινώσκομεν **ταῦτα** ἃ ὑφ' ὑμῶν ἐψηφισμένα εἰσί.
- γ. Ἐπορεύθησαν ἐς Ἀπολλωνίαν, Κορινθίων **οὔσαν** ἀποικίαν. = Ἐπορεύθησαν ἐς Ἀπολλωνίαν, **ἣ ἦν** Κορινθίων ἀποικία.
- δ. **Ὁ μὴ δαρεῖς** ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται. = Ἄνθρωπος, **ὃς ἂν μὴ δαρῆ**, οὐ παιδεύεται.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ

Η κατηγορηματική μετοχή αναλύεται σε δευτερεύουσα ειδική πρόταση, μόνο ὅταν εξαρτάται ἀπὸ ρήματα που σημαίνουν **αἴσθησις, γνώσις, μάθησις, μνήμη, δείξις, ἀγγελία, ἔλεγχος** και μεταφράζεται με το **ὅτι**, ακολουθώντας τον κανόνα εισαγωγῆς και εκφοράς των ἀνάλογων προτάσεων.

π.χ. **Οὐδένα** οἶδα **μισοῦντα** τοὺς ἐπαινοῦντας. = Οἶδα **ὅτι οὐδεὶς** **μισεῖ** τοὺς ἐπαινοῦντας.
Ἔγνων τὴν εἰσβολὴν **ἔσομένην**. = Ἔγνων **ὅτι** ἢ εἰσβολὴ **ἔσοιτο**.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ

Χρονική μετοχή

Αναλύεται σε χρονική πρόταση ὡς ἐξής:

1. α) Χρονικός σύνδεσμος + **οριστική** (όταν δηλώνει το πραγματικό)

β) Χρονικός σύνδεσμος + **ἄν αοριστολογικό** (συνήθως) + **υποτακτική** (όταν δηλώνει το προσδοκώμενο ή αόριστα επαναλαμβανόμενο στο παρόν και μέλλον)

γ) Χρονικός σύνδεσμος + **ευκτική** (αόριστα επαναλαμβανόμενο στο παρελθόν ή απλή σκέψη)

2. Η επιλογή του κατάλληλου συνδέσμου εξαρτάται από τη μορφή της χρονικής σχέσης μεταξύ της μετοχής και της κύριας πρότασης.

- **σύγχρονο: ὅτε, ὁπότε, ἐνῶ, ἡνίκα.**

π.χ. Εὐθύς νέοι **ὄντες** τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται. = Ὅτε νέοι ἔτι **εἰσὶ**, τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται.

- **προτερόχρονο: ἐπεὶ, ἐπειδὴ, ἐξ οὗ, ἐξ ὅτου, ἀφ' οὗ, ἀφ' ὅτου.**

π.χ. **Συγκαλέσας** τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς ἔλεξε τοιάδε. = Ἐπεὶ **συνεκάλεσε** τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς ἔλεξε τοιάδε.

- **υστερόχρονο: ἕως, μέχρι.**

Παρατηρήσεις:

1. Η μετοχή ενεστώτα και παρακειμένου που εξαρτώνται από ιστορικό χρόνο ισοδυναμούν αντίστοιχα με παρατατικό και υπερσυντέλικο.

2. Αν η μετοχή είναι χρονικοϋποθετική, που δηλώνει το προσδοκώμενο ή την αόριστη επανάληψη σε παρόν και μέλλον αναλύεται με:

ἐπὶ, ἐπειδὴ + **υποτακτική** του ίδιου χρόνου, αν εκφράζει το προτερόχρονο
ὅταν, ὁπότε + **υποτακτική** του ίδιου χρόνου, αν εκφράζει το σύγχρονο

3. Αν η μετοχή είναι χρονικοϋποθετική, που δηλώνει την αόριστη επανάληψη σε παρελθόν αναλύεται με:

ὅτε, ὁπότε + **ευκτική** στον ίδιο χρόνο

Αιτιολογική μετοχή

Αναλύεται σε αιτιολογική πρόταση με:

ἐπεὶ, ἐπειδὴ, διότι, ὅτι + **οριστική** (αν εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου) ή

ἐπεὶ, ἐπειδὴ, διότι, ὅτι + **ευκτική του πλαγίου λόγου** (αν εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου).

π.χ. Καὶ διὰ τοῦτο **ὄργισθεις** Ἀπόλλων κτείνει Κύκλωπας = Καὶ ἐπεὶ διὰ τοῦτο **ὠργίσθη** Ἀπόλλων, κτείνει Κύκλωπας.

Η αιτιολογική μετοχή υποκειμενικής αιτιολογίας αναλύεται με:

ὥς + **οριστική** (αν εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου) ή

ὥς + **ευκτική του πλαγίου λόγου** (αν εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου).

π.χ. Οἱ Κορίνθιοι τροπαῖον ἔστησαν **ὥς νενικηκότες**. = Οἱ Κορίνθιοι τροπαῖον ἔστησαν **ὥς νενικηκότες εἶεν**.

Τελική μετοχή

Αναλύεται σε τελική πρόταση με:

ἵνα + **υποτακτική αορίστου** (αν εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου) ή

ἵνα + **ευκτική του πλαγίου λόγου** (αν εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου).

π.χ. Νῦν τοῦτο **δεησόμενοι** ἤκομεν. = Νῦν ἤκομεν **ἵνα** τοῦτο **δεηθῶμεν**.

Τριήρεις ἐπλήρου **ὥς βοηθήσων** κατὰ θάλατταν. = Τριήρεις ἐπλήρου **ἵνα βοηθήσειε** κατὰ θάλατταν.

Υποθετική μετοχή

Αναλύεται σε υποθετική πρόταση ανάλογα με τον λανθάνοντα υποθετικό λόγο που σχηματίζει με το ρήμα της πρότασης. Την μορφή της δηλαδή καθορίζει η απόδοση.

π.χ. Ὅντων βωμῶν, εἰσὶ καὶ θεοί. = **Εἰ εἰσὶ** βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί. (πραγματικό)

Οὐκ ἂν ἦλθον δεῦρο, ὑμῶν μὴ **κελευσάντων**. = Οὐκ ἂν ἦλθον δεῦρο, **εἰ ὑμεῖς μὴ ἐκελεύσατε**. (μη πραγματικό)

Νικήσαντες ἀπάντων τούτων ὑμεῖς κύριοι ἔσεσθε. = Ἐὰν **νικήσητε**, ἀπάντων τούτων ὑμεῖς κύριοι ἔσεσθε.

(προσδοκώμενο)

Ἐλθόντος τοῦ θανάτου οὐδεὶς βούλεται ἀποθανεῖν = Ἐὰν **ἔλθῃ** ὁ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται ἀποθανεῖν. (αόριστη επανάληψη στο παρόν και στο μέλλον)

Ταῦτα **ποιούντες** τοὺς θεοὺς βοηθοὺς ἔχοιτ' ἄν. = **Εἰ ταῦτα ποιοῖτε**, τοὺς θεοὺς βοηθοὺς ἔχοιτ' ἄν. (απλή σκέψη του λέγοντος)

Ἀντιλέγων τις ὑπὸ τῶν τυράννων ἀπέθνησκε = **Εἰ ἀντιλέγοι** τις, ὑπὸ τῶν τυράννων ἀπέθνησκε. (αόριστη επανάληψη

στο παρελθόν)

Εναντιωματική μετοχή

Αναλύεται σε εναντιωματική πρόταση με:

εὶ καὶ + οριστική ή ευκτική και

ἔάν, ἄν, ἦν και + υποτακτική ανάλογα με το ρήμα της κύριας.

Οι λέξεις που συνοδεύουν ενίοτε την εναντιωματική μετοχή (*καί, καίτοι, καίπερ, καὶ ταῦτα κλπ.*), δεν περιλαμβάνονται στη δευτερεύουσα εναντιωματική πρόταση.

π.χ. Κυρία γενομένη τοσούτων ἀγαθῶν οὐκ ἐφθόνησεν τοῖς ἄλλοις. = **Εὶ καὶ ἐγένετο** κυρία τοσούτων ἀγαθῶν οὐκ ἐφθόνησεν τοῖς ἄλλοις.

Ὁ μέντοι Ἀγησίλαος ἐκείνους **καίπερ ὄρων** οὐκ ἐδίωκεν. = Ὁ μέντοι Ἀγησίλαος ἐκείνους, **εὶ καὶ ὄρω**, οὐκ ἐδίωκεν.

Παραχωρητική μετοχή

Αναλύεται σε παραχωρητική πρόταση με:

καὶ εὶ + οριστική ή ευκτική και

καὶ ἔάν, ἄν, ἦν + υποτακτική ανάλογα με το ρήμα της κύριας.

Αν όμως στην κύρια υπάρχει ἄρνηση, τότε η μετοχή αναλύεται σε παραχωρητική πρόταση με:

οὐδ' εὶ, μηδ' εὶ + οριστική ή ευκτική ή

οὐδ' ἔάν, μηδ' ἔάν + υποτακτική, ανάλογα την εκφορά της κύριας.

Οι λέξεις που συνοδεύουν ενίοτε την παραχωρητική μετοχή (*καί, μηδέ, οὐδέ κλπ.*), δεν περιλαμβάνονται στη δευτερεύουσα παραχωρητική πρόταση.

π.χ. **Καὶ ἀποστᾶσα** πόλις ἀφίξεται εἰς σύμβασιν. = **Καὶ ἂν ἀποστῆ** πόλις, ἀφίξεται εἰς σύμβασιν.

Οὐδὲ δις **ἀποθανόντες** δίκην δοῦναι δύναντ' ἂν ἀξίαν. = **Καὶ εὶ** δις **ἀποθάνοιεν**, οὐ δίκην δοῦναι δύναντ' ἂν ἀξίαν.

Σύμπτυξη δευτερεύουσας πρότασης στο αντίστοιχο είδος μετοχής

Μια δευτερεύουσα πρόταση συμπύσσεται στο αντίστοιχο είδος μετοχής ως εξής:

1. Παραλείπεται ο σύνδεσμος εισαγωγής της δευτερεύουσας πρότασης.
2. Το ρήμα της δευτερεύουσας πρότασης μετατρέπεται σε μετοχή η οποία πλέον εντάσσεται στην (λογικά) προηγούμενη πρόταση.
3. Το υποκείμενο του ρήματος της δευτερεύουσας πρότασης γίνεται υποκείμενο της μετοχής. Από αυτό καθορίζεται αν η μετοχή που ζητείται θα είναι **συνημμένη ή απόλυτη**.

Ειδικότερα:

α) Αν το υποκείμενο (εννοούμενο ή μη) του ρήματος της δευτερεύουσας πρότασης είναι ὄρος που έχει ήδη συντακτική θέση, δηλαδή είναι υποκείμενο, αντικείμενο ή προσδιορισμός στο ρήμα ή σε άλλο ρηματικό τύπο της (λογικά) προηγούμενης πρότασης, τότε η μετοχή που ζητείται θα είναι **συνημμένη**. Συνεπώς πρέπει η μετοχή που θα σχηματιστεί να συναφθεί στον **ὄρο αυτόν**, ο οποίος θα γίνει το υποκείμενό της, και να συμφωνήσει στην πτώση, τον αριθμό και το γένος .

Παραδείγματα:

Καὶ εὶ ἐβούλετο τὰ δίκαια ποιεῖν, ἐδούλευεν ἂν Ἀλκέτη.

(δευτερεύουσα εναντιωματική πρόταση)

Καὶ βουλόμενος τὰ δίκαια ποιεῖν, ἐδούλευεν ἂν Ἀλκέτη.

(επιρρηματική εναντιωματική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος)

Ἡμεῖς οὔτε συνήλθομεν, **ἵνα βασιλεῖ πολεμήσωμεν**, οὔτε ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα.(δευτερεύουσα τελική πρόταση)

Ἡμεῖς οὔτε συνήλθομεν **ὡς βασιλεῖ πολεμήσοντες** οὔτε ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα. (επιρρηματική τελική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος) β) Αν το υποκείμενο του ρήματος της δευτερεύουσας πρότασης δεν έχει συντακτική θέση στις λογικά προηγούμενες προτάσεις, η μετοχή που ζητείται θα είναι **απόλυτη**.

- Το υποκείμενό της θα τεθεί σε πτώση γενική (**γενική απόλυτη μετοχή**) ή αιτιατική (**αιτιατική απόλυτη μετοχή**) κατά κανόνα αν προέρχεται από απρόσωπο ρήμα.
- Ο αριθμός και το γένος της **γενικής απόλυτης μετοχής** είναι ο αριθμός και το γένος του υποκειμένου του ρήματος της δευτερεύουσας πρότασης η οποία συμπύσσεται σε μετοχή.

Παραδείγματα:

Ἐπειδὴ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν ἥλιον. (δευτερεύουσα χρονική πρόταση)

Ἡμέρας δὲ γενομένης, ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν ἥλιον. (γενική απόλυτη επιρρηματική χρονική μετοχή)

Εἰ μὴ ὑμεῖς ἦλθετε, ἐπορευόμεθα ἂν ἐπὶ βασιλέα. (δευτερεύουσα υποθετική πρόταση)

Μὴ ἐλθόντων ὑμῶν ἐπορευόμεθα ἂν ἐπὶ βασιλέα. (γενική απόλυτη επιρρηματική υποθετική μετοχή)

- Η **αιτιατική απόλυτη μετοχή** τίθεται σε αιτιατική πτώση ουδετέρου γένους κυρίως ενικού αριθμού και χρησιμοποιείται απρόσωπα.

Παράδειγμα:

Παρεκελεύοντό τε κραυγῇ οὐκ ὀλίγη χρώμενοι, **ἐπειδὴ ἀδύνατον ἦν ἐν νυκτὶ ἄλλω τῷ σημῆναι**. (δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση)

Παρεκελεύοντό τε κραυγῇ οὐκ ὀλίγη χρώμενοι, **ἀδύνατον ὄν ἐν νυκτὶ ἄλλω τῷ σημῆναι**. (αιτιατική απόλυτη επιρρηματική αιτιολογική μετοχή)

4. Η δευτερεύουσα αναφορική πρόταση συμπύσσεται σε επιθετική μετοχή. Ιδιαίτερα όταν η δευτερεύουσα αναφορική πρόταση προσδιορίζει προηγούμενη **δεικτική αντωνυμία** συμπύσσεται σε **ἐναρθρη επιθετική μετοχή**.

Παράδειγμα:

Οὗτος δὲ τοί ἐστιν **ὃς ἀπέκτεινεν αὐτούς**. (δευτερεύουσα αναφορική πρόταση)

Οὗτος δὲ τοί ἐστιν **ὁ ἀποκτείνας αὐτούς**. (ἐναρθρη επιθετική μετοχή)

5. Το ρήμα της δευτερεύουσας πρότασης μετατρέπεται σε μετοχή του ίδιου χρόνου (ή του σχετικότερου από άποψη χρονικής βαθμίδας, αν δεν σχηματίζει μετοχή ο συγκεκριμένος χρόνος).
6. Ανάλογα με το είδος, η μετοχή μπορεί να συνοδεύεται από τα:

ὡς, αν πρόκειται για τελική μετοχή

ἄτε, ὡς, ὥσπερ, αν πρόκειται για αιτιολογική μετοχή

καί, καίπερ, καίτοι, οὐδέ, μηδέ, αν πρόκειται για εναντιωματική μετοχή.

(βλέπε την σημασία τους στις αντίστοιχες μετοχές και στις αντίστοιχες δευτερεύουσες προτάσεις).